Ч. 83 Неділя 13 (25) цьвітня 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім недiль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

Замах на короля Гумберта.

В четвер, коли італіяньский король Гумберт в само полудне їхав в повозї на місце перегонів, допустив ся якийсь челядник ковальский Петро Аччаріто замаху на короля кинувшись на него зі штилетом. Король відхилив ся і нічого єму не стало ся а відтак поїхав дальше на місце перегонів, де єго повитано з великим одушевлепем. Аччаріто, котрого зараз арештовано, сказав, що не має ніяких спільників. На штилетї, котрий у него відобрано, був зроблений хрестик і буква „а“. Знаки ті поясняють тим, що они мають значити слова „смерть і анархія“. Король сказав до окружившиx єго по замаху осіб: „То суть маленькі приятности мого званя“.

З причини замаху на короля відбули ся вчера в цілій Італії великі манїфестациї в честь короля. Цілий Рим був украшений хоругвами. Перед Квіриналом величезні маси народу зробили велику овацию. Вечером о 9 год. відбув ся величавий похід зі смолоскипами. Попереду походу поступали товариства монархічні. До палати королївскої вислано депутацию, котра іменем цілої людности висказала радість з того, що король уйшов щасливо смерти. Король просив депутацию, щоби всій людности висказала єго найщирійшу подяку. Король кілька разів показував ся народови на бальконї і дякував.

З поля війни.

Злощастна судьба повисла вже, здаєсь, над Туреччиною і мабуть нема для неї виходу, як хиба іти туди, куди пішли і сотки инших могучих колись держав перед нею — лягати в могилу і дати житє новим орґанїзмам. По першім щасливім напорі на Греків перехилило ся щастє, о скілько здає ся, на сторону Греції. Турки, як звістно, занесли були всї пограничні позиції на грецкій стороні і лагодили ся вже до походу на Лярису, тимчасом Греки не лиш сперли їх але, як зачувати, по части вже й відперли. Бюро Райтера доносить іменно, що Греки відобрали назад утрачену позицию Ґріцовані по цїлоденній борбі, а в Лярисі розійшла ся чутка, що Турки уступають ся назад до вивозу Мелюна.

Рівночасно настали не лиш небезпечні ознаки в армії турецкій, заповідаючи єї десорґанїзацию, але й змінено нараз головну команду. Яка причина в сїй послїдній справі, чи не якісь інтриґи двірскі, о котрих вже досить голосно говорять, годі знати. Досить, що Едгема-пашу, головного команданта армії усунено а на єго місце визначено Османа-Гаці-пашу, славного оборонця Плевни, котрий вже й виїхав на поле війни. В Епірі турецкі войска ставили опір і не хотїли іти против Греків, а в Тесалії Неджид-паша спротивив ся тому, щоби піти приступом на баґнети на Тірнавос. В Епірі змінено також команданта і на місце Ахмеда Гафіза-паші іменовано Саіда Едгіна-пашу, котрий свого часу був командантом на Креті.

На поли війни в Епірі грецка армія, о скілько доси звістно, поступає навіть досить щасливо на перед. Превеза вже не в силі держати ся, а поодинокі відділи грецкі посунули ся вже дальше на перед і заняли малу крiпость на Філіпіадес на півночи від Превези і єї цитаделю, а так само досить щасливо непокоїть побережа Тракії. Побоюють, щоби Греки не кинули ся на Солунь, котрий єсть лиш дуже слабо укріплений. Під Філїпіадою мало згинути богато Турків, а Греки забрали їм богато пушок.

З Атин доносять, що грецка всхідна ескадра бомбардувала місцевість Катаріну над солуньским заливом і збурила богато будинків. Найважнїйша річ в тім, що в Катаріні грецкі бомби розбили маґазини провіянтовий. Місцевість Катаріна лежить позаду турецкої оперуючої армії.

З Крети доносять, що полковник Вассос повідомив адміралів, що в виду виповідженя війни Греції він розпочинає на острові воєнні кроки против Турків і просив адміралів, щоби они відкликали свої войска. Зачувати, що всї держави, навіть і Анґлія постановили бльокувати дальше Крету.

З Константинополя доносять, що всемогучий доси приватний секретар султана Ізет-бей дістав 30 тисячів пястрів (около мілїона зр.) за то, щоби не допустив до виповідженя війни. Він робив, що міг і здержував телеґрами від Едгема-паші висилані до султана о поступованю Греків, аж остаточна справа вийшла на верх і его арештовано. Єго стереже тепер войско у власнім єго домі.

Положенє в Альбанії.

Цікаву вість дістала Köln. Ztg. о положе-

---

8)

Крета і Македонія.

IV.

Що значить подорожувати по Македонії. — З Рістоваца до Скопля. — На сербско-турецкій граници. — Турецка цензура і турецка статистика. — Скопле і житє в нїм. — Велес. Возом до Прилипа і пригода в дорозї. — Прилип і Монастир.

(Дальше).

Російским консулем в Скоплю єсть Серб, отже понятно, що болгарска аґітацуя не може там богато вдіяти. Єї ведуть там головно сьвященики Болгари і учителї, іменовані ексархатом. Они завзивають тих селян, котрі ще не піддали ся ексархатови яко своїй верховній церковній власти, щоби то зробили, та подали просьбу до ґубернатора, щоби той після розпорядженя султана з 1870 р. позволив відправляти богослуженє в церкві і учити в школї по болгарски. Серби очевидно ставлять тому, як найбільші трудности. Але скоро селяни подадуть просьбу і прийде позволенє, тогди приходять до села сьвященик і учитель, осїдають там і так стає село болгарске. Опісля приїздить епіскоп, благословить ново парохію і нових своїх вірних та поручає їм молити ся за султана і слухати законів. Коли в селї був який грецкий або сербский сьвященик, то він лишає ся нараз пастирем без стада і або виносить ся із села або лишає ся в нїм, щоби використувати кожду нагоду і робити в селї колотнечу та позискувати відступників знову для грецкої або сербскої церкви. Однакож того майже не буває, щоби селяни приставши раз до болгарскої церкви, відступали знову від неї. Найчастійше відступають лиш ті, що ходили до шкіл середних. Як Болгари так і Серби старають ся, бачите, позискувати собі молодих людий тим, що дають їм запомоги або стипендиї, щоби они могли образувати ся дальше чи то в болгарскій столици, в Софії, чи в сербскій в Білграді, а відтак дають їм у себе посади в державній службі. Ті молоди стають ся тогди аґітаторами в Македонії після того, звідки брали запомоги. Сербске товариство сьв. Сави працює від якогось часу з великим напруженем, щоби відобрати Болгарам то, що они давнїйше здобули. З болгарскої сторони ширить знов ексархат аґітацию. Таких перекиньчиків, що зачинали в болгарскій школї народній, а кінчили у „великій школї“ (університетї) в Білградї, або що утекли із сербскої ґімназиї, а скінчили науки в Софії, єсть дуже богато.

Того рода народна борба в практичнім житю незавсїгди відбуває ся зовсїм спокійно. Турецке правительство єсть під сим взглядом незвичайно терпеливе і дуже рідко мішає ся до спорів инновірців, а коли обі сторони взаїмно себе денунціюють, оно виступає хиба тогди, коли з Константинополя прийде специяльний приказ. Тогди оно дуже часто робить Сербам велику пільгу в тім, в чім ще до недавна противило ся, або відбирає однїй стороні то, що другій вже давно признало. Російский консуль обїздить дуже часто ті сторони, де під взглядом национальним нема певности; кажуть, що він видає не мало гроший, щоби спинити болгарщенє селян. (Не треба забувати, що тут бесїда про відносини, які були в Македонії до 1895 р.; тогди дїйстно Болгари жалували ся дуже на то, що Росия підпирає Сербів в Македонії. Але здає ся, що і тепер відносини мало що змінили ся. — *Ред.).* Порта не держить ся нїякої системи; она полишає борбу тим силам, які суть самі з себе, нехай они із славяньскої мішанини в Македонії витворюють якісь нові народи; она лиш пише свою статистику та зачисляє всїх Славян до болгарскої народности.

О скілько то кільканедільні спостереженя дали можність виробити собі якийсь суд, то можна сказати, що народне почутє у Болгар далеко скорше розвиває ся. Та й не трудно се з'явище пояснити. Болгари в князївстві лише що недавно увільнили ся зпід панованя турецкого; їх історія, що від часу освобожденя робить богато крику, їх воєнні успіхи, а наконець і що Болгари мимо всего суть таки ще турецкими підданими — хоч би й в князївстві — а Туреччина їм длятого прихильнїйша, то все разом підносить значінє Болгар і надає їм притягаючої сили. Для Сербів все-таки труднїйше признавати ся до народу, котрий творить окрему державу поза границями турецкої держави. Так отже Болгари користають із своєї зависимости, чого не могли би, коли-б були зовсім независимі.

Як вже сказано, дуже трудно довідати ся від людий з народу, як їм живе ся, що їх бо-

ню в Альбанії, котру серед теперішних відносин треба також брати в рахубу. Межи Альбанцями а Чорногорою була до недавна велика ненависть, але ще торік старала ся Чорногора при помочи гроший, як кажуть російских, увійти в звязь з деякими альбаньскими проводирями. Се удало ся їй тому, що чорногорска княгиня віддала ся за італїяньского наслїдника, або то піднесло Чорногору в очах Альбанцїв. В Альбанії піддержує Австрия свій вплив при помочи римо-католицкого духовеньства. Італїя має там також віддавна досить симпатиї, котру піддержує при помочи тамошних шкіл. Франция знов аґітує против Австриї при помочи своїх консулїв. Коли отже в послїдних часах правительство турецке заповіло Альбанцям, що мають бути переведені реформи, Альбанції налякали ся того, щоби їх не роззброєно і тепер так кажуть: Ми знаємо, що значать ті реформи для нас; нас хотять роззброїти. Ми Турки знаємо, що Австро-Угорщина має вже від давна надію на нашу Альбанїю, що Італїї Альбанїя також дуже сподобала ся і що француский консуль часто заходить в наші круги, щоби аґітувати против Австриї. Але нам всї ті три держави не дуже подобають ся. Ми би вже скорше піддали ся Росиї, хоч би нам прийшло ся прийти під пановане Чорногори, бо Росия в послїдних часах показала ся лїпшим приятелем Турків. Султан стратив в послїдних часах голову, все лиш позичає гроші, а скоро не буде міг віддати, буде мусїв відступати один кусень держави по другім. Нам вже досить того, ми хочемо мати спокій.

Новинки.

Львів дня 24-го цьвітня 1897.

— Наукове товариство ім. Шевченка почало своїм накладом друкувати одно цїнне дїло, якого доси відчував ся брак у нас, іменно „Соматольоґію“, написану неутомимим трудеником на поли науковім — професором Іваном Верхратским. Дїло се, призначене для інтелїґентної публики рускої, обіймати буде около десять аркушів друку в 8-цї, з близько соткою гарних ілюстраций, а скінчить ся друкувати імовірно в червни сего року.

— Нова зелїзниця. На поручене міністерства розпочали ся вже вступні роботи коло будови нового зелїзничого шляху Самбір-Старемісто-Ужок (на угорскій границі). Шлях той пійде імовірно через місцевости: Гвоздець, Днїстрик головецкий, Лїмну, Жукотин, Волче і Яблінки.

— Др. Йосиф Кос, родом з Комарна, б. член товариства „Січ“ у Відни, іменований старшим войсковим лїкарем в 17-тім полку піхоти оборони кравєвої з призначенєм для ґарнізону в Ряшеві.

— Метеор. В ночи на 21-го с. м. о годинї 1-ій мін. 6 по півночи — як пишуть з Рави рускої — упав недалеко того міста величавий метеор. Сьвітло метеора було незвичайно сильне, так, що кілька хвиль заяснїв цїлий небозвід синим, подібним до блискавки сьвітлом, а трохи пізнїйше дав ся чути сильний гук, немов вистріл гарматний. Небо було ясне і погідне. Сьвітло того метеора видко було і у Львові.

— Обманьство. Комісар сторожі скарбової в Снятині, п. Соловский, замітив у селян, що зертали з торгу, маленькі топки соли, ваги всього 130 ґрамів, за котрі платили по 4 кр. Кравві салїни виробляють, як звістно, лише топки великі по 1 кільоґрамі і в цїнї $10^1/_2$ кр. Тому згаданий комісар почав глядати за жерелом того обманьства. В доохрестних жидівских крамницях найшов він справдї множество топок соли ваги по 130 ґрамів, а дальше слїдство показало, що істнує тайна фабрика, в котрій виробляють такі топки і продають по цїнї, що виносили би 30 кр. в великій кільоґрамовій топці. Однако селяни заявили, що для них такі топки дуже виґідні, бо їм лекше заплатити 4 як 10 кр.

— Зїзд пасічників відбуде ся в Києві підї час промислово-рільничої вистави. На тім з'їздї будуть порушені такі квестиї: 1. потреби пасічництва в полудново-західнім краю; 2. способи ведення пасїчництва; 3. улиї і пасїчні прилади; 4. експльоатация пасїчних продуктів і способи против фальшовання тих продуктів; 5. способи піддержання і розвою пасїчництва, головно селяньского; 6. способи і средства до правильнїйшого ужиткованя пасїчних продуктів і 7. огляд всїх довершених доси праць в тім напрямі, та державна контроля над пасїчництвом.

— Утік з Америки. З Нового Йорку одержала віденьска полїция таку телеграму: „З нововйоркскої головної вязниці утік засуджений за убийство і ріжні крадежи з вломами 36-лїтний електротехник Петро Джемс. За придержане его визначено нагороду 750 долярів (1.500 зр.)“ — Джемс утік імовірно до Европи. Він середного росту, має рідке волосе, темний вус, а по лївій стороні носа знак від рани.

— Месть співака. На однім представленю опери в Нїци висвикала публика декотрих співаків. Баритонїст Беріель, Віденець, був тим так обурений, що вбіг поміж публику і ударив одного пана кулаком в шию. Публика була би дала ся ему добре в знаки, коли-б не комісар полїциї, що арештував лютого співака і охоронив его тим від побоїв.

— В процесї анархістів в Берлинї, о котрім ми свого часу доносили, видано вже засуд. Анархіста Кошеман, що мав вислати почтою пекольну машину в цїли довершеня атентату на полковника берлиньскої полїциї Кравзого, засуджено на 10 лїт і один місяць тяжкої вязниці і на утрату обивательских прав а его спільника Вестфаля на оден рік вязниці. Инших обжалованих увільнено.

— Великі бурі в Австралії. В місяци лютім навістили Австралїю великі бурі. Спустошеням улягли головно північні побережа. Страшний циклён знищив майже до тла порт Дарвін, важне торговельне місто і оселю властий. Буря звалила всї будинки торговельних домів, банки, костели, школи, друкарнї. З вязниці не лишило ся нїчого. В хиньскій дїльници остало ся ледви 5 домів. Много осіб утратило жите, або віднесло тїлесні ушкодженя. В портї майже всї кораблї пійшли під воду. Шкоди обчислено на кілька мілїонів фунтів штерлїнґів.

— Міністер Кріспі перед судом. Кримінальний суд в Больонїї наміряє обжалувати Кріспіого о співучасть в дефравдациях і надужитях, довершених в больоньскій філїї неапольского банку. Тому що Кріспі є депутованим, больоньский суд віднїс ся до римскої палати депутованих з жаданєм завішеня его посольскої нетикальности і дозволу поставити его під суд.

— Помер о. Йосиф Гула, парох в Чепелях, залозецкого деканата, львівскої аепархії, дня 20 цьвітня, в 52-ім році житя, а 24-ім сьвященьства.

Телеґрами.

Рим 24 цьвітня. Fanfulla звертає увагу на то, що знаки які були на штилеті злочинця

лить і чого они бажають. Хоч би до них говорити і їх мовою, они все-таки побоюють ся якогось нещастя ставши з чужинцем в розмову. Сваріхи (кінні жандарми), котрі єго супроводжають, по части задля єго особистої безпечности, почасти задля того, щоби він не стикав ся з народом, ще збільшають то недовіре і лиш на довших прогульках або на полованю, язик їм поволи розвязує ся. Тогди можна нераз почути дивні річи. Нарід знає, що Сан-Стефаньский договір придїлив був сей край до Болгариї і що берлиньский договір обіцяв був автономію. — „Длячого єї не заводять, коли єї пїла Европа обіцяла? Хиба-ж Европа не сильнїйша від султана? — Они преці не хотять, щоби Турків проганяти, хотять лиш, щоби раз настав конець самоволи пашів і захланности урядників і зухвалости заптіїв; щоби десятину справедливїйше вибирано та щоби збіже не гнило на поли.

Поїзд котить ся вздовж ріки Вардар, що пливе на полудне. Зелені лїси вкривають гори, що замикають долину, котра виглядає як широкій жолїб зі стрімкими стїнками, а сїрі їх скали підходять аж під саму жовтаву Вардару. Від коли цивілїзация пустила сюди зелїзні шини, стратив Вардар свою славу яко ріка опришків. На переміну видко то будки зелїзниці то башти, де стоять постерунки сваріхів; денеде зпосеред зелени показують ся низькі червонаві дахи. Тут осїдають болгарскі винники, а робої чим раз рідші. Де покаже ся бічна долинка, видко левади і деревину на них; рідко де видко стада, бо населене тут ще дуже рідке. Скоро тут колись настане лїпша управа і буде уміла використати богатства землї, то долина Вардеру під вглядом урожайности не позістане по заду за долиною Морави.

В е л е с (Кепрелї) єсть одиноким містом на цїлім шляху межи Скоплєм а Солунем. Зелїзниця переходить серединою міста; по обох боках видко одні понад другими малї хати криті дахівками. Инші стациї суть досить далеко віддалені від сїл, від котрих мають свою назву. При двірцях осїдають звичайно торговельники збіжа, при їх довгих а низьких шопах побудує ся який „бакаль“ (крамар), осяде якийсь пекар, незадовго на улици вкритій порохом грають ся вже й дїти, денеде виросте яка деревина, і от — нове сїльце готове. На стациї сидить єї начальник; в єго канцеляриї над столом висить на стїнї рушниця і револьвер, а на дворі нипають два обдерті заптії, в руках котрих спочиває безпечність стациї.

Хто їде до Монастиря, їде зелїзницею аж до стациї Венеціяні-Градско. Звідтам іде добрий гостинець через Прилеп до столиці вілястуMонастир. Наконець, начекавшись довго, коли мілясім (поручник) зелїзничої полїциї ще раз переглянув наші папери, сїдаємо на досить виґідну ляндару, на кізлї побіч візника садовить ся заптій і так досьвіта пускаємо ся в дальшу дорогу. Незадовго по тім показує ся з боку глубока пропасть, в котрій помежи стрімкими порепаними скалами пливе на північ ріка Черна. Мимо волї приходить на гадку щоби то було, як би чоловік опинив ся онтам в долинї, як би заспаний візник — „ландонджі“ — забув ся та сїпнув кіньми в бік. Та він таки дїйстно забув ся. Лиш сам аллах змилував ся над нами. Замість у пропасть над Черною перевернув ся наш віз у рів. Шиби старої буди забренїли і обсипали нас склом, а колеса обернули ся до гори; лиш пікапи стояли спокійно. Коли візник і заптій добували ся з під воза і стогнали та кляли, конї спокійно скубали траву в рові. Що-ж тут почати? Ландонджі йойкав, бо потовк собі руки, а заптій кленучи крутив папіроску; ми, що їхали у возї здали ся на ласку божу та стали збирати наші пакунки. Аж тепер показало ся, що нема одного куфра! Що ми не нашукали ся, та дармо! Куфер, що єго поклали на кізлї коло заптія, пропав як камінь у воду. Та й не віднайшов ся. Наш досьвідний приятель сказав нам опісля, що мимо всїх поручаючих письм турецка полїция дуже недовіряє чужинцям і по всїй імовірности турецка полїция тогди, коли ми побачили, що куфер десь пропав, вже єго перешукала і все спалила лишивши хиба лиш книжки та письма, які в нїм були. Не що иншого лиш заптій ще тогди, коли ми виїздили з Венеціяні-Градско, скинув єго з воза.

Наконець наспіла поміч. Показав ся якийсь віз запряжений волами, а коло него Болгари. — „Гей, песя віро! Ноги би вам покрутило!“ — крикнув ландонджі — „чи не видите, що тут нещастє стало ся? — Трох дужих паробків болгарских прибігло і поставили ляндару на колеса. Ландонджі й не подякував лиш пігнав дальше до Ракле-хан (коршма Рамле), що виднїла ся серед дерев в долинї. Тут ждала нас несподївана поміч у всякій потребі: рослий Арнаут, котрого вислав против нас наш приятель з Монастиря. Він представив ся нам і слухав поважно, коли ми розповідали нашу пригоду в так короткій дорозї. Фергад — так він називав ся — був давнїйше ковасом при однім з тамошних консулятів та умів надати Европі поваги перед Турками. Наша пригода була єму водою на єго млин. Поробив з нас консольос-ефенді (панів консулїв) а з себе каваса (слугу консулятского). Не журіть ся — сказав він — не журіть ся, панове, я то вже возьму на себе. Отже насамперед насварив добре ландонджі'го, казав відтак чаушеви (підофицирови) постерунку жандармериї вислати зараз патрулю за згубленим куфром і сказав жандармам, щоби спішили ся. Коли они від'їзджали, сїв ландонджі на свого коня і поїхав разом з ними. Ще здалека було чути, як він викрикував: Тоті песївіри украли єго! — Чауш взяв ся таки добре до дїла, бо Фергад загро-

Аччаріто (гляди: Вісти політичні) були також на штилеті анархіста Чезарія.

Константинополь 24 цьвітня. Осман-паша виїхав серед великого одушевленя зібравших ся на улицях Турків на поле війни.

Константинополь 24 цьвітня. З Епіру наспіли ліпші вісти. Амбаньскі полки станули до війни Відділ альбаньских охотників машерує на Арту.

Атини 24 цьвітня. Грецка ескадра збомбардувала Гаґію Саранда і наробила великої шкоди, знищила всі будинки, склепи горять. Турки мусіли утікати в гори.

Льондон 24 цьвітня. До Times доносять, що Турки в четвер посунули ся в долину Ляріси. Турки заняли Тірнавос. Наспіла значна поміч і армія турецка поступає дальше; о наслідках борби нема вже сумніву.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция державних зелізниць** оповіщує: IV. додаток до обовязуючих від 1 серпня 1896 постанов реґуляміну і тариф для перевозу осіб, пакунків, посилок експресових і псів в льокальнім руху ц. к. австр. зелізниць державних. Згаданий додаток увійде в житє з днем 1 мая 1897 і містить в собі зміни і доповненя тарифи головної. О скілько тим додатком заведене зістане підвисшенє цін їзди, то тії будуть обовязувати доперва від 10 мая 1897. Сей додаток можна купити в ц. к. Дирекциях зелізниць держ. або за посередництвом стаций по ціні 5 кр. в. а.

Галицко адриятицкий звязок зелізничий. З днем 1 цвітня 1897 увійде в житє нова тарифа при рівночаснім знесеню тарифи з 1 січня 1893 враз з додатками I. — III.

Переписка зі всіми і для всіх.

Денис з під Дрогобича: 1) З іспитом рахунковости можете подати ся до Дирекциї скарбу у Львові і там можуть Вас приняти яко калькулянта (діурніста) з платнею 30 до 35 зр. Розуміє ся, що яко калькулянт не можете числити на який небудь аванс. Але скоро покажете ся здібними, то можете подати просьбу до міністерства о veniam studiorum (щоби Вам увзгляднено брак студий), а тоді можете стати урядником. Панночок приймають в Дирекциї скарбу длятого, що єсть великий брак мужчин до тої роботи, яка їм приділена. — 2) При урядах податкових отворить ся тепер для тих, що будуть мати іспит з рахунковости широке поле. Проектовані після нової реформи податкової відділи рахункові війдуть в житє з початком 1898 р. Після того проекту будуть при кождім старостві фунґувати окремі комісиї і департаменти рахункові, отже треба буде богато людий. — **Ів. Кр. в Біл.:** В справі Вами описаній нема ради. Закон о монополю постановляє, що скоро на чиїмсь обійстю знайдуть предмет підпадаючий монополеви, то кару платить той, чиє обійстє, без взгляду на то, чи він той предмет сам сюди заніс, чи н. пр. хтось єму підкинув. Ся постанова може видавати ся несправедлива, але она єсть конечна для удержаня монополю. Може лиш в случаях, гідних увзгляднення, кара бути обнижена. В сім случаю хлопець 12-літний заніс опалку з тютюном може бути, що й кинену кимсь в рів на улици, на обійстє. Ревізори могли навіть і видіти хто кинув, але й виділи хто підніс і де заніс, а коли відтак ще й старший брат хлопця утікав з опалкою, хотячи еї викинути, а они єго при тім зловили, могло війти справедливе підозрінє, що межи тим, хто підкинув, а тим хто здоймив, єсть якась змова або бодай послідний знав о що розходить ся. Того отже укарано, кого зловили. Однакож другий вирок увзгляднив ту обставину, що не було злого наміру і ділано в несьвідомости, та обнижив кару до найменшого виміру, але після закона мусіла она бути наложена і треба заплатити. Иншого виходу нема. За опізнене відповіди вибачайте. — **М. С. в Р.:** Найліпша для нас політика єсть та: Не оглядати ся на ніщо і на нікого, не спускати ся на то, що хтось щось зробить для нас але самим робити. То єсть найперша і єдино розумна політика. То що самі зробимо для себе, то й будемо мати, а на тії підставі зможемо вже безпечно і певно вести й висшу політику. Але у нас зараз питають: А що-ж робити? На то питанє хоч би хтось давав і не знати як розумну відповідь, не переконає нікого, бо здаєсь, що у нас єсть дуже богато таких людий, котрі люблять лиш богато говорити, а мало, ба, таки й нічого не робити. Що гірше, суть такі — а тих єсть дуже богато — котрі навіть не розуміють того або й не можуть зрозуміти, що найважнійша політика не в словах але в роботі. Коли не погніваєтесь, то ми й Вас до сих зачислимо. Коли же скажете, що Ви до тих не належите, що хочете робити, лиш не знаєте, що? — то ми Вам скажемо: Перша річ учити ся само і учити других господарити і підносити ся економічно. А що у нас рільництво і все що з ним вяже ся найважнійша річ, то про него треба як найбільше дбати. Тимчасом в сім напрямі не робить ся у нас нічогісенько, бо у нас лиш самі політики. Друга річ — ширити як найбільшу просьвіту, без котрої нині і кроку не можна поступити ся. І в сім напрямі не робить ся у нас майже нічого, бо то, що видає ся для народу раз дуже мало, а відтак велике лихо, дрантє; рідко, дуже рідко попаде ся дещо доброго. А чому так? Знов тому, що у нас лиш самі політики, котрі богато говорять а нічого не роблять. Отже коли хочете дійстно бути розумним політиком, то киньте до лиха все, а працюйте або в напрямі економічнім або просьвітнім. Висша політика не втече; она вийде як-раз з тої роботи, але вийде розумна, не така, як єсть тепер, серед котрої самі політики не знають чого хотять і що мають робити, або чого не робити, та лиш собі і другим морочать голови. — **Крл. Литв. в С.:** 1) Коли Ви самі хочете вступити до войска, але вже тепер маєте ставити ся до войска, то найліпше, скоро станете перед комісиєю, скажіть, що хочете, щоби Вас приняли. Коли будете здібні, то й без того Вас приймуть; коли-ж би була якась маленька хиба, то може еї увзгляднять длятого, що Ви самі заявите охоту вступити до войска. Коли-ж покаже ся, що Ви зовсім нездібні, то й охота не поможе. При Вашім степени образованя можете дослужити ся що найбільше до ранги фельдфебля. При войску можете дістати ся до канцеляриї і там дечого більше научити ся. До жандармериї вибирають людий з полків, того, котрий до того зголосить ся, отже о приняте до жандармериї треба би Вам аж з войска старати ся. Коли би Вас приймили, то ще будете мусіли піти до жандармскої школи — 2) Такої книжки до самоуки нема; але коли хочете, то подайте нам докладну свою адресу, імя, назвиско, місце і почту, а ми Вам листовно дамо якусь раду. — **Дм. Ф. в Б.:** Змилуйте ся, як же можна австрийскі льоси купувати аж від якогось банкіра в Монахові, в Бавариї, в чужій державі! Номінальна вартість тих льосів єсть лиш 10 зр. (коли льос буде витягнений в амортизациї то дістанете лиш 10 зр.); курс тих льосів єсть тепер такий: продають по 20 зр. 10 кр., купують по 19 зр. 40 кр., а Ви маєте заплатити 37 зр. отже майже два рази тілько, що по курсі, а майже чотири рази тілько, що номінальна вартість. Правда, що Ви маєте сплачувати через три роки, але нехай в тім часі льос виграє, а банкір забере гроші, то як ви з ним будете процесувати ся? Чи не ліпше може, щоби пропала пятка як 33 зр.? Робіть як уважаєте.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати ані марок ані карт кореспонденцийних до відповіди).

зив єму „гапус'ом" (арештом), скоро би він в сейчас не відшукав куфра панів консулів.

Тимчасом показав Фергад, що розуміє ся добре на тім, як то треба їздити на Всході. Обсмотрив віз зі всіх боків, забив пару цьвяхів, вичистив щіткою сидінє, казав господареви коршми — то був Цинцар — прилагодити снідання, ще й сам вибрав курки, котрі би зарізати, понюхав масло і покрутив носом, відміряв ячмінь для коний та привязав до воза міцне ужиско до кізла, щоби було під рукою на всякий случай. Відтак сів собі на копицю сіна, щоби видіти, як будуть несли куфер на гостинци і мати на оці нас, віз і наші пакунки в нім. Ми тимчасом полягали собі під величезне оріхове дерево і дивили ся спокійно як Турки то на зелене галузє то на сине небо над нами.

На гостинци був досить оживлений рух; їхали скрипячі вози запряжені волами і везли збіже до зелізниці; коло них ішли Болгари розглядаючись непевними очима. Бляшаними коновочками на довгих дручках набирали воду з кернички і поливали нею буйволів. „Песівіри! — крикнув до них чауш, — коли знайдете який куфер, то принесіть єго зараз сюди, а ні, то — він закляв їм тут по урядовому на дорогу. З другого боку котила ся таліґа. Єсть то одно- або парокінний віз з низькою будою, на котрім можна їхати хиба лиш по турецки підогнувши ноги під себе або згорбившись у двоє. З нею їхало ще кілька других таких самих, а поганяли іспаньскі жиди з рудими бородами. На таліґах були малі паки; так возять жиди з Прилена і Монастиря свої товари з двірця. Цілий нарід ізраильский хотів тут очевидно спочивати. Але коли чауш крикнув до першого жида: Гей Авраме, чи не знайшов ти згубленого куфра? — заліз Аврам під будку в талізї і верещав з відтам: Я не знаю! Я не знаю! А відтак відозвав ся до своїх: Якийсь куфер украли! Їдьте дальше, їдьте дальше! І нарід ізраильский поїхав дальше без взгляду на помучені коні. То всхідний звичай. Ставати перед судом за сьвідка, значить робити собі ворога, а для жида, ще й час собі тратити.

Наконець вернули сваріхи назад, розуміє ся без нічого. Незадовго над'їхав і ландонджі, пяний, як рідко коли можна таким побачити Турка. Ледви що обертав язиком, а відтак, діставши від Фергада в карк, перевернув ся на сіно і захропів, а єго коник став хрупати сіно. Тимчасом Фергад сам взяв ся до діла. Того коня привязав там, тамті три казав напоїти і запрягчи, поправив ще коло воза, заплатив рахунок, дав чаушеви адресу до Монастиря і казав нам сідати. Я сам буду поганяти, а отся — він ужив тут дуже непочестного слова і показав на візника, — лишить ся тут. Чауш ще раз завірив нас, що куфер знайде ся і він сам єго нам привезе, а ландонджі піде до гапуса. Нашому заптієви було про то все байдуже; тепер сів він собі коло Фергада на козел.

Долина Раєца, вздовж котрої іде дорога до Прилепа, підоймає ся в гору аж до жерел тої річки. Зелені сіножата, поза ними горби вкриті лісами, понад ними голі скали Преслопа і Радобіля, тягнуть ся кілька годин. Поза селом Трояк піднимає ся дорога круто в гору. Там зараз при гостинци стоять розвалини якоїсь церковці з 16 століття. Цінвійшими як ті попукані стіни і позатирані малюнки, суть ті старинні останки, що знаходять ся недалеко розвалин. В константинопольскім музею єсть вже богато памятників з грецких і римских часів, але далось ще неодно призбирати і уратувати від знищеня. Найнебезпечнійшими для старини суть дороги і мости; до їх будови беруть все, що єсть під рукою і в неоднім мості знаходять ся останки із старинних стовпів та жертвенників.

(Дальше буде.)

За редакцию відповідає: Адам Крехонецкий

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.